

ΥΜΗΤΤΟΣ

«.....Ο 'Υμηττός
ἀκούει γυρτός τὸ ἐρωτικὸ τραγοῦδι τοῦ Φαλήρου»

Κ. Παλαμάς

Τρελλὸ σὲ λέει ὁ λαός, πανώριε Ρήγα τοῦ παραμυθιοῦ, ποῦ στὸ γυμνὸ σου ξώφλοδο φαντάζουνε ρουμπίνια ξετίμητα, ζαφείρια, σμαράγδια, οὐράνιες ἀντιφεγγιές. Προσκυνητὴς κ' ἐγὼ στή θεία ὀμορφιά σου, ποῦ κάθε βράδι στὸ ἠλιογερμα τὴν ἀγνάντευα μὲ μάτια Λυγκέα ἀπὸ τὸ κάστρο τῆς Ἀκρόπολης, ἔρχομαι γιὰ νὰ τὴ θαμάσω ἀπὸ κοντά.

Στὰ ριζά σου, μέσα σὲ φαράγγι ἀποσταίνει τὸ παλαιὸ τοῦ Μεσαίωνα μοναστήρι τῆς Καισαριανῆς. Ἀπλόχερη φύτρωση τὸ τριγυρνάει, ποῦ ἐσένα σοῦ λείπει, Γιγαντόκορμε! Λεῦκες, πλατάνια, λιόδεντρα καὶ μὲς στὴν ἀλλή του ὀρθόστηλο κυπαρίσσι. Τὸ διάβα τῶν αἰώνων δὲ ρήμαζε τὸ θεῖο τῆς Φύσης προσκυνητάρι. Σιαγμένο ἀπὸ δυὸ ἀγαπητικούς τῆς Θρησκείας μὰ καὶ τῆς Φύσης λάτρεις, μὰς δέχεται προσκυνητάδες κάθε ὥραλου. Νερὰκι κρούσταλλο, λαγαρό, ἁγιασμένο, ξεφεύγει ἀπὸ κρουνοῦ ἀρχαῖο μαρμάρينو κεφαλιῦ κριαριοῦ ποῦ, καθὼς λένε, εἶτανε ἀφιερωμένος στὴν Ἀφροδίτη «Κύλλου πήρα» κ' εἶτανε φάρμακο γιὰ τίς στειρὲς γυναῖκες.

Σιμά του δυὸ ρέπια τῶν χρόνων, ὁ Ἄη-Μάρκος καὶ ἡ Ἀνάληψη, τοῦ κρατάνε συντροφιά, τὸ παρηγορᾶνε σὰν ξεσπᾶς πάνου του τὴ χειμωνιάτικη μάνητά σου.

Ὁρμητήρι: μὰς γίνεται γιὰ τ' ἀνέβασμα πάνω στὴν ἀψηλοκορφὴ σου...

Ἀποβροχάρης ὁ καιρός. Ψὲς ὀλονυχτίς νεροποντὴ ἔλουσε τίς πλαγιές, τίς κορφές καὶ τὰ ριζά σου, καρτερικῶς γιγαντώσωμε!

Χυνόπωρος ἐπρόβαλεν ἀφοῦ ὁ τρύγος βγήκε.

Σεντεφένιο ἔνειροῦφαντο μαγνάδι σκεπάζει τίς κορφές σου κι ὁ γήλιος ἀρρωσιτάρικες ρήχνει τίς ἀχτίδες του τρυπώντας τὰ σύγνεφα.

Σαλιάγκοι γύρα ἐπρόβαλαν καὶ τρεῖς βουνοχελῶνες ξεπροβάλλουν τὰ κεφάλια ἀπ' τὰ καθούκια τους κὰι κυλιοῦνται στὸ χῶμα, παίζοντας λάγνικα παιχνίδια.

Ὀυρανὸψηλο φρούριο, στεριοδεμένο, γιγαντένιο, ἀκατάλυτο, ποῦ σὰν πελώριος δράκοντας πιάνεις ἀπὸ τραμουντάνα ἴσαμε σορόκο τὴν Ἀττική, δὲν ξέρω κ' ἐγὼ γιὰτί πλιότερα ἀπ' ἔλα τὰ βουνὰ βαθειομίλησες στὴν ψυχὴ μου. Ἐχεις κάποια ξωτικιὰν ὀμορφιά πάνου σου.

Ἐσὺ ποῦ εἶσουνα ὀλόφυτος στὴν ἀρχαιότητα, τώρα ἀπόμεινες σκεδὸν χωρὶς ροῦχο.

Τὰ δέντρα σου δὲ μαραθῆκανε ἀπ' τὸ διάβα τῶν χρόνων. Χέρι ἀνθρώπου ἄκαρδου τὰ ξολόθρεψε. Νέριωνα γούστο τὰ πύρωσε καὶ τώρα θυμάρια, ἀγριοθάμνοι, ἀγκαθιές, θυρόκαλα, ρεῖκια, κάλαμπούσια, σκίνα καὶ μικροβαλανιδιές σ' ἀπόμειναν, μὰ ἡ ὀμορφιά σου δὲν ἔσβυσε, πὶδ φανταχτερὴ λάμπει μὲ τὸ φτωχὸ στολίδι σου, ἀντιφεγγίστρη τοῦ οὐρανοῦ!....

Πιασμένοι στὰ βράχια σου σκαλώνουμε καὶ στὸ χαλικοστρωμένο σου φαράγγι διαβαίνουμε.

Τοιμπογιαννάκια γύρα σου, μικρούτσικα πουλιὰ σφουράνε κελαιδίζοντας.

Ὀλοκάθαρος, λὲς Κυριακάτικα ντυμένος φαίνεσαι. Καθάριος, δίχως λέρες, ὕστερ' ἀπὸ τὴ βροχή.

Ἐνας βράχος ψηλὰ λάμπει σὰν καθρέφτης ἀντιφεγγίζοντας. Ζυγώνουμε, τὸ νερὸ δὲν εἶχε ρουφηχτεῖ ἀκόμα ἀπ' τὸ γήλιο καὶ χρυσολάμπει.

Μιὰν ὥρα βρισκόμαστε στὴ στράτα σου, σὰν ἀγριοκάτσικα πηδάμε ἀπὸ βράχο σὲ βράχο κι ἀκόμα δὲν μποροῦμε νὰ φτάσουμε στὴν κορφὴ σου...

Σημαδοῦρα μὰς γιὰ τὴν κορφὴ σου εἶναι σωρὸς λιθάρια, ποῦ ἀπὸ μακρυάθε φαίνονται σὰν κολώνια. Βαρυνασαίνουμε μὰ δὲν παύουμε τὸ περπατητό. Ὁ γήλιος παίξει κρυφτὸ μὲς στὸ συγγνεφένιο μαγνάδι ποῦ σὲ σκεπάζει, αἰθερόγραμμε! Πότε χάνεται καὶ πότε φανερώνεται.

Σὰ χοτζάδες κάνουμε σὲ σένα τὴν προσευκὴ μας, Μωάμεθ, μὲ ἀμέτρητες γλυστορησιές καὶ τοῦμπες μπρὸς στὴ στέρια βουνοστασιά σου.

Ὀλόκληρος ὁ δρόμος γιομάτος ἀπὸ χαλίκι ποῦ λὲς πὸς εἶναι σπασμένο μὲ τὸ σφυρὶ γιὰ ρηγμένο μ' ἀμέτρητα φουρνέλα.

Πλάκες, πλάκες, σωροὶ σωροί. Ἀπέξω εἶναι γαλάζιες κι ἀπὸ μέσα εἶναι ὀλόασπρες μὲ λεφτούτσικες κλωσιτίσες ποῦ μοιάζουν σὰ μάρμαρα, καὶ στὰ ριζά σου παλαιὰ λατομεῖα σιαγμένα γιὰ τὴν ἐξαγωγή μαρμάρου ποῦ στοὺς Ρωμαϊκοὺς χρόνους εἶτανε πολυζήτητο.

Φτάσμε στὴ σημαδοῦρα, κοιτάμε γιὰ νὰ ἰδοῦμε τὰ μεσόγεια χωριά—ποῦ καθὼς μὰς εἶπανε πέφτουνε ἀπ' τὴν πίσω μεριά σου—μὰ ἀντικρύζουμε ἀπέναντί μας ἕνα γιγαντένιο τεῖχος ποῦ σταματᾶει ἀπότομα τὴ ματιά. Ὠχ! δὲ φτάσαμε ἀκόμα στὴ βουνοκορφὴ σου—στὴν **Εὐζώνα**, καθὼς τὴ λένε—πρέπει νὰ κατηφορήσωμε ξανά καὶ νάνηφορήσωμε γιὰ νὰ φτάσουμε στὴν ἀπάτητη κορφὴ.

Βάσανα σάν τὸ Γιαννάκη στὸ «Δαχτυλίδι τῆς Μάννας» ἔχουμε. Ναί, μὰ ἔχουμε «ποδάρια καὶ καρδιές τσελίκι» καὶ θὰ γαντζώσουμε στὴν κορφή σου.

Καὶ ροβολάμε συγκράτητοι ἀπ' τὰ χέρια. Ἄνῶσα δὲν πήραμε, τὴ ματιά μας δὲν τὴ ρήξαμε γύρω, δλόισά καρφωμένη στὴν κορφή σου τὴν ἔχουμε

Καὶ μᾶς παίρνει ὁ κατήφορος καὶ χάχανα ἀκούγονται ἀπ' τίς ἀμέτρητες γλυστρησιές ποῦ δὲν ποῦνανε, λὲς καὶ σὲ μπαμπάκι πέφτουμε.

Κι ἀνηφοράμε «οἱ βλάμηδες λεβέντες, στ' ἀτέλειωτο φαράγγι ἔλο χαλίκι, μονοσκοῖνι μὲ γέλια καὶ κουβέντες».

Ἄριά τὰ σύγγεφα κυλιόονται, κάτου ἀπ' τίς κορφές σου, καὶ σφαντάζουν σὰ λεπτὸς δλόασπρος καπνὸς καὶ γοργοδιαβαίνουν, λὲς καὶ σοῦ σαρώνουν τίς καθάρεις σου κορφές γιὰ λὲς καὶ σὲ ντύνουν μὲ νυφιάτικο φόρεμα...

Ταιριάζει σου περίλαμπρο τραγοῦδι, πανύψηλε, ποῦ μπρὸς μας ἄρθόστυλος, στήριγμα λὲς τοῦ οὐρανοῦ, σὰ Μυθικὸς Ἄτλας, ἀκαρτεράς τὰ λιγνά μας πόδια νὰ πατήσουν στὴν ὠριόχαρη κορφή σου.

Στὴν κορφή σου τὴν πατημένη μόνο ἀπὸ ποδάρια κατσικιῶν, πατήσαμε ἑμεῖς θνητοὶ—σὲ σένα τὸν ἀθάνατο βρισκόμαστε. Ἡ ψυχὴ μας στὰ ἀκροσύρανα ἀνεδαίνει καὶ τὰ μάτια μας ψηλὰ στυλώνουμε δεητικά.

Στὴν κορφή σου τίποτ' ἄλλο ἀπὸνα σταυρωτὸ ξύλο ποῦ γράφει τὸ ὕψος σου: 1027 μέτρα. Ποῦ οἱ παλιὰς δόξες τῆς κορφῆς σου; Ποῦναι τᾶγαλμα τοῦ Ὑμητίου Δία καὶ ὁ βωμὸς του; Ποῦναι τᾶγαλμα τοῦ Ἀπόλλωνα τοῦ Προσφίου;

Γύρω ἀγναντεύουμε κι οὐράνιο θέαμα ξανοίγεται μπρὸς στὰ μάτια μας. Ὀλόκληρο τὸ μυριόχρωμο λεκανοπέδιο τῆς Ἀττικῆς κοντὰ μας εἶναι φερμένον σάν νὰ τὸ θεωράμε μὲ κανοκυάλια.

Τὰ οὐράνια μας βουνά, Πεντέλη, Ὀζιά καὶ Αἰλάγειο, λὲς πλανισμένα, τόσο λεία φαντάζουν.

Κ' ἡ θάλασσα μὲς στὴ χούφτα μας, τὰ Φάληρα, Περαιᾶς, Αἴγινα, Λειψοκατούλα, ὁ Ἄγος Γιώργη, τὸ Τάλαντο ἀπὸ πίσω ἀπ' τὰ Σελίνια στὸ Σαρωνικό, κι ἀκόμα ἡ ἀπ' τὴν πίσω μεριά θάλασσα τῆς Κοῦλουρης. Ἀπ' τᾶλλο μέρος τὴν ἀνατολικὴ ἀπότομη πλευρὰ σου πέρα στὴ θάλασσα ξεχωρίζουμε τὰ νησιά τὰ Κυκλαδίτικα, τὰ ἀψηλὰ βουνὰ τῆς Εὐβοῆς καὶ τὰ κοντινὰ νησιά Ἄντρο, Τήνο καὶ πλεὺς κοντὰ τὴν Τζιά. Ἐνα βαπόρι ξεκινάει ἀπ' τὸ Φάληρον καλοστηράμε καὶ βλέπουμε πὼς εἶναι μὲ τρία

φουγάρα. Καλέ, τὸ βαπόρι μας εἶναι, ὁ «Ἀβέρωφ!»

Πλέρια χρωματωσιὰ ρηγμένη στὸ Ἀττικὸ λεκανοπέδιο. Μυριόπλουμη, **μυριόχρωμη, ἡλιοθώρητη**. Ὅλα τὰ χρώματα τῆς Ἰριδᾶς εἶναι χυμένα πάνω καὶ πάλι φαντάζει σάν ἡλιόγερα πᾶ σὲ σύγγεφα. Ἡ ματιά ἀδιάκοπα γλείφει τὸν ἀτέλειωτο κάμπο τῆς Ἀττικῆς καὶ δὲν ξεκορνάει παρὰ σάν ἀρχίζει τὸ θάμπωμα. Κι' ὕστερα ἀπ' τὸ ξεκούρασμα ἀρχίζει τὸ ξεχώρισμα τῶν ἐλόλευκων μαργαριταριῶν στὸν ἀτέλειωτο κάμπο. Εἶναι τὰ χωριά.

Κ' οἱ δρόμοι τῆς Ἀθήνας φαίνονται: σὰ σαλιαγκοστροφές. Καὶ ξεχωρίζουν σάν κυπαρίσσια ἀνάμεσα σὲ κάμπο ἀπὸ χαμυδέντρα, ὁ Λυκαβητός, ἡ Ἀκρόπολις καὶ τὸ Μνημεῖο τοῦ Φιλοπάππου.

Κίτρινα δροσόκρινα εἶν' ἀπλωμένα κ' ἓνα αἰθέριο κιτρινοταπέτο στολίζει τὴ φαλακροκορφή σου. Μυρίζουμε τα καὶ μιὰ αὐγινή δροσιὰ μᾶς χαρίζουν.

Παρέκει καλαμπούσια ποῦχουν θεώρατου κρομμυδιοῦ ρίζα καὶ λιγνοκόρμι ἀνθοβολᾶν μοιάζουν σὰ ζουμπούλια: σὰ δροσοστάλαγμα τὰ δάκρια τῆς Ἀφροδίτης ἀπιθωθήκανε στὴν κορφή σου καὶ ἄλικες ἀνεμῶνες γεννηθήκανε.

Οὐρανοκυλίστηκε ὁ σπόρος καὶ τὸ σπερματολόγημα τὰπίθωσε ἀπαλὰ, ἀπαλὰ ἀνάμεσα στὰ βράχια σου ἡ αὐγινή δροσοσταλίδα. Ἀπάτητα, ἀμάλαγα, ἀγκιαχτα ἀπ' ἀνθρώπινο χέρι ξεφάντωσης χορὸν ἐστήσανε, μεθυστικὸ γιορτάσι ἀρωμάτων ὕστερ' ἀπ' τ' ἀπόβροχο. Τὸ λίγο χῶμα πᾶχεις στὴν κορφή σου τὰ λούλουδα τὸ ρουφούν. Μὰ εἶν' ὁ πόνος σου τόσο γλυκός, γιὰ τὰ λούλουδα εἶναι καινούργιοι κομποπλάστες.

Ποιὲς μοῖρες γλυκομοῖρες σὲ μοιράνανε; Ποιὸς σ' ἔσπειρε ἀπὰ στὴν Ἀττικὴν γῆ; Τί γάλα σ' ἐβύζαξε;

Γέννημα τῆς μάννας γῆς τῆς Ἀττικῆς. Πλουμιστὸ βλαστὰρι ποῦ σ' ἐβύζαξεν ἀντρεωμένο γάλα καὶ σὲ νανούρισε στὰ μικράτα σου ἀμέτρητο μελισσολόι. Οἱ μοῖρες σου, οἱ καλομοῖρες, σοῦ δώσανε εὐχή: «Διαφεντευτῆς νῆσαι τῆς Ἀττικῆς γῆς, ἀπᾶνω σου νᾶντιπεγγίξεται ὁ γαλάζιος οὐρανός, ἀπ' τὴ στεριά νᾶρχίσεις τὸ βλάστημά σου καὶ στὴ θάλασσα, στὸ ἀκρωτηριεὶ ὁ Ζωστήρας, θὰ καταλήξεις. Δημιουργητῆς καινούργιας φυσιολατρικῆς θρησκείας νᾶ γενῆς. Τὰ πουλιά σου αἶνους νᾶ σκορπάνε στὴ φύση, τὰ γιδοπρόβατα κ' οἱ τσοπαναράιοι στὸν Πάνα, ἡ βλάστηση στὴ Δήμητρα, κάτου στὸ μοναστήρι τῆς Καισαριανῆς οἱ καλόγεροι Δαυιδικοὺς ψαλμοῦς

στό Θεό, και ελ' αυτά ένωμένα σέ υπέρλαμπρο διθύραμβο σέ σένα, σά θυσία νάνεβαίνουν κ' έσύ νά τάντιλαλας σάλλα βουνά. Κι ό χρόνος νά μη σάγγιξει. Πάντα νιός, έτοιμος για τάγκάλιασμα τής χαράς. Άγέραςτος νάκαρτερας τó γήλιο νάνατέλνει από σένα και νά βλέπεις στό ήλιόγευμα τó χαμό του, μά τó πυκνό σκοτάδι νά μη σέ πλακώνει έσένα, γιατί έσύ θά είσαι σώμα αυτόφωτο. Σά γαλαξίας θά φαντάξεις τή νύχτα και στίς κορφές σου θάποσταίνει ή άρκούδα και τάστέρια κουρασμένα πού στέκουν στέν ούρανó σέ σένα νά κυλάνε. Ό αύγερινός σά διαμάντι νά σκάει στην κορφή σου, στή Γαλοπούλα. Τó χιόνι έτσι για δρόσιμα νάπιθώνεται άπάνου σου και γοργατρέχοντας άνάμεσα σέ λιθομάραρα θά σμαζώνεται λαγαρό νεράκι στέν "Αη Γιάννη τόν Κυνηγό και θά συγκορμείται σέ ποτάμι, τόν "Ιλισό. Και θά σβύσεις, θά χαθείς, θά ξαφανιστείς με τó χάλασμα τού κόσμου. Ένας άυλόπεπλος θά σέ τυλίξει και στά άκροούρανα θά σ' άδηγήσει. Φωτοστέφανο θά χυθεί άπάνου σου και τó φεγγάρι κειά τήν ώρα δλόγιμο θά σκάει άπ' τού "Αστρακού σου τήν κορφή, και σ' θά τόν ρήξεις σά μεγάλο ήλεκτρικό προβολέα στά γύρω βουνά και θά κράξεις βροντόφωνα : «ό Κόσμος σβύνεται κι ό τρελλός Ρήγας τού παραμυθιού σ' άλλους πλανήτες πάει».

15.9.1913

ΜΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΩΣ ΓΙΝΟΥΝΤΑΙ ΟΙ ΣΕΙΣΜΟΙ

(Μακεδονία)

Τή γή τή βαστάζουν τέσσερα βόιδα, και όταν κανένα άπ' αυτά κουνήσει τ' αυτιά του γίνεται σεισμός.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ : ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Καθίσταται γνωστόν εις τούς κ. κ. Μετόχους τών προωρινών τίτλων Λαϊκής Τραπεζής, τών έμφαινόντων τήν άγοράν λαχειοφόρων όμολογιών Έθνικής Τραπεζής 30 εκατομμ. 1912, ότι παρατείνεται ή προθεσμία τής πληρωμής ή ένεχυριάσεως επί έν εισέτι έτος, ήτοι μέχρι 30 "Οκτωβρίου 1914, ισχυόντων κατά τά λοιπά πάντων τών λοιπών όρων τών προωρινών τίτλων.

Ό Διευθυντής
Δ. ΛΟΒΕΡΑΟΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

PAUL ELSNER. ATHEN UNTER DEM HALBMOND. Κοπενάγη 1913. — Μία ειδυλλιακή Ιστορία αγάπης, πού παίρνει ξεχωριστό ένδιαφέρο άπ' τήν περικυκλωσιά όπου είναι βαλμένη, τήν τουρκική κοκρατούμενη Άθήνα τού 17ου αιώνα, τήν Άθήνα κάτω άπ' τó μισοφέγγαρο, όπως λέει ό τίτλος τού βιβλίου. Τήν έποχή αυτή με τήν πίεση τής σκλαβιάς, τή στενή και συμπαθητική οικογενειακή τής ζωή, τίς συνήθειές τής και τίς ιδέες τής, τή ξαναζωντανεύει ό συγγραφέας πιστά και κλωσυνείδητα, άδηγημένος άπ' τίς εργασίες τού Καμπούρογλου και τού Φιλαδέλφει· χρησιμοποιεί ακόμα κάθε ευκαιρία νάνακαλέση θύμησης τής κλασσικής αρχαιότητας και νά τής τονίση ύμνους λατρείας. Μά ή δήγηση μέσα σ' έλη αυτή τή σοφία χάνεται καμιά φορά και τó ύφος, μονότονα ρητορικό, κευράζει. Α. Σ.

A. K. ΤΡΑΥΛΑΝΤΩΝΗΣ : Η ΕΞΑΔΕΛΦΗ ("Εκδοση τού καλλιτεχνικού περιοδικού "Γράμματα". Άλεξάνδρεια 1912). Ένα δυνατό, όλοζώντανο, Έλληνικότατο δήγημα, πού ξετυλίγεται μέσα στού Μεσολογγιού τή λιμνοθάλασσα, στά Ιβάρια «τής ξακουστής λίμνης τού Μεσολογγιού, πού τήν έλίπαναν τ' Άράπικα κουφάρια, και τραγουδούσε τούς καημούς τής ό Παλαμάς». Ειδυλλιακό μά και παθητικό μαζί τó δήγημα τού κ. Τραυλαντώνη, σέ δημοτική, δυστυχώς πού και πού άκανόνιστη, γλώσσα γραμένο, άξίζει νά διαβαστεί όχι μόνο γιατί μάς δίνει μια δυνατόχρωμη ζουγραφιά τής λιμνοθάλασσας και τής παραδικής ζωής, μά και για τήν ούσία του, γι' αυτή δηλ τή δήγηση, πού τόσο φυσικά κι άβίαστα πλέκεται γύρω σέ μια ιστορία συγκινητικώτατη.

ΜΑΝΟΛΗΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΣ : ΤΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΚΑΙ Ο ΑΤΤΙΚΙΣΜΟΣ ("Ανατύπωση άπό τά "Γράμματα", τόμος δεύτερος, Άλεξάνδρεια 1913. Ό κ. Τρ. ξεθεμελιώνει ένα κολοκυθένιο καθαρευουσιάνικο έπιχείρημα, άποδείχνοντας πώς τά Εύαγγέλια είναι γραμμένα στή δημοτική κι όχι στήν καθαρεύουσα κεινης τής έποχής. Πριν άπό τόν κ. Τριανταφυλλίδη, ό Ψυχάρης στήν επιστημονική μελέτη του «Essai sur la Grec de la Septant» (Extrait de la «Revue des Etudes Juives» Avril 1908). Κοίταξε και στό «Νουμά» άριθ. 305, 20 τού Άλωνάρη 1908, σελ. 1 τó άρθρο τού Παλαμά «Τρεις μελέτες τού Ψυχάρη» άπόδειξε πώς και ή Παλαιά Διαθήκη είναι γραμμένη στή δημοτική τής έποχής τών έβδομήκοντα. Ό κ. Τριανταφυλλίδης λησμόνησε νάναφέρει τή σημαντική αυτή εργασία τού Ψυχάρη στή σύντομη μελέτη του, μά δε βλάπτει. Σώνει πού ή μελέτη του ερχεται έτσι σά συμπλήρωμα στήν εργασία τού Διδασκάλου.

Φ. Ρ. ΝΙΤΣΕ : Η ΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ (Μετάφρ. Ν. Καζαντζάκη, Φιλοσοφική και Κοινωνιολογική Βιβλιοθήκη ΦΕΣΗ, Άθήνα 1912, δρ. 3).

J. J. ROUSSEAU : ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΝ (Μετάφρ. Ι. Ζερβού, Φιλοσοφική και Κοινωνιολογική Βιβλιοθήκη Γ. Φέξη, Άθήνα 1911, δρ. 3).